233
4 IV 2.

Ա. ՏԱՐԻ ՈՒՐԲԱԹ 12 ՅՈՒՆՎԱՐ 1896 ԹԻՒ 1

ԻՐԱՒՈՒՆՔ

ԵՐԿՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Բաժանորդագրութիւն

Պուլկարիոյ համար տարեկան		6 ֆր.
" "	6 ամսոյ	3 "
" "	3 "	2 "
Արտասահմանի համար տարին		8 "
Ծանուցմունք, տողը		40 սանթիմ

ՀԱՍՑԷ

Խմբագրութիւն «Իրաւունք» լրագրոյ Վառնա (Պուլկարիա)

Редакция на вѣстникъ „Иравункъ" ВАРНА (България).

Rédaction du journal „Iravounk" VARNA (Bulgarie)

Խմբագրութեան ուղղեալ գրութիւնք եթէ չեն տպուիր և յօդուածագիրներէն միայնակ հրատարակուին :

ԱՌ ԸՆԹԵՐՑՈՂՍ

ԻՐԱՒՈՒՆՔ, որ 1885 թուականին ծնունդ առած և մի կարճատեւ գոյութենէ յետոյ ատենական պարագայից բերմամբ դադրած էր հրատարակուելէ ի ցաւ իր բազմաթիւ համակրողաց այսօր վերստին կուգայ յասպարէզ :

Այնպիսի ժամանակ մը, ուր ազատ երկիրներու մէջ հրատարակուող բաւական թիւով հայ թերթեր կան, հարկ է անդրադառնալ պատճառաբանել չափաւորութիւնը, որք զանազանեալ ձեռնարկելու վերստին ԻՐԱՒՈՒՆՔԻ հրատարակութեան, ինչպէս նաև այն ուղղութեան որուն պիտի հետեւի երբ հայ լրագրաց ... ներքին աշխատութեանց վերջնուել պէտք ըլլայ :

Ամփոփելու պահանջովդ իր հեռագրոյց նպատակին, պիտի ջանանք ջատագով կանգնիլ հանրաշէն գործունէութեան սկզբունքին եւ ըստ կարելւոյն ազգայնոց մէջ փոխադարձ համերաշխութեան ոգին, որպէս զի այն կրնայ է ազգային հաւաքական ուժ մը կազմելու Ազգ. Դատին մեծութեան համապատասխանող.

Հայութեան այս աճեալ ճգնաժամին ազգային ամեն ընկերութեանց, հաստատութեանց և գործիչներու համար սրբազան պարտականութիւն մ'է համերաշխաբար գործել և իրենց բոլոր ուժերն ամփոփել ի խնդիր ընդհանրական միութեան

Ահա այս է մեր սկզբունքը :

Մեր դիտաւորութիւնն է նաև թարմ լուրեր հաղորդելով օգտակար ըլլալ ազգային այն դասակարգին, որ եւրոպական լեզուի մ' անտեղեակ. Հայերէն թերթեր միայն կարող են կարդալ, ասոնք, ինչպէս յայտնի է, հեռաւոր տեղեր ի լոյս կընծայուին և կը բերեն մեզ ընդհանրապէս լուրեր որք մեզ համար կորուսած են արդէն նորութեան հրապոյրն :

Մեր միւս դիտումն է Թրքախօս ազգայիններն, որ դժբաղդաբար բազմաթիւ են ի Պուլկարիա, ու երբ հետաքրքրել ազգային գործերն ամենէն շահեկան և կարևոր լուրերն ինչպէս նաև մեր յարմար տեսնուած յօդուածներն ու թղթակցութիւններն ամբողջ այլ կամ համառօտելով պարզ տաճկերէն լեզուաւ հրատարակելով թերթիս մէջ.

Եւ ամեն հայ յարկի մէջ մտաքը զբօսնելու համար տարեկան 6, վեցամսեայ 3, և եռամսեայ 2, Ֆրանքի չնչին գումարին փոխարէն կը զրկուի լրագիրս :

Սիրելի է մեզ յուսալ որ ամեն ազնուասիրտ գնահատելով մեր ազնիւ ... ու դիտումները, չը պիտի զլանայ մեզ այն աջակցութիւնը որուն կը կարօտի մեր ձեռնարկ :

Խմբագրութիւն Իրաւունքի

Օգույանլարա

1885 սենեսինտէ նէշրէ օլունան «Իրաւունք» նամ կազէթա պազը սէպէպլէրտէն տօլայը պիր միւտտէթ թատիլ օլունմայա մէճպուր օլուպ հիւսնի թէվէճճիւհլէրինի ճէլպ իթմիշ օլտուղը ... թէէսսիւֆի մուճիպ օլմուշտու. իշտէ մէմլէքէթ ... թէքրար ... պաշլատըղը ...

Շու ... ...

«Իրաւունք» ըն մուհարրիրլերինին ...

Ջիւնքի չու ... ...

Միլլէթին չու ... ...

...

Պէզըմ պիլտիկիմիզ ... Աւրուփա լիսանլարընը պիլմէյէն ... Հայճա ...

...

Պու ... ...

Խուլասա խատէրիգի իշպու ... տէրսինտէ ...

Իրաւունք, ըն մուհարրիրլերի :

ԱՆՆԱՐԿ ՄԸ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԻ ՎԻՃԱԿԻՆ ՎՐԱՅ

Հայրենիք քանդուած, Եկեղեցիք պղծուած, ընտանեկան պատիւ ոտնակոխ, անհատական կեանք և գոյք հայ ազգի ճարակ եղած ամեն ինչ որ հայ է, ամեն ինչ որ հայու անուն ունի, անասելի հալածանաց մատնուած, որ կը սպառնայ չքանալու միացած ամբողջ հետ որ թուի թէ կը պատրաստուի իր անհետ ճանկերուն մէջ ճզմել մահացնել Հայաստանեայց կեանքը :

Ահա Հայութեան վիճակն ի Թուրքիա :

Ահաւոր է ճգնաժամն, աւելի աղետալի Հայոց վիճակն քան Լէնկթիմուրի, քան Արշակունեաց ժամանակներ

Հայ մայրեր, այս վիճակին առաջին տպաւորութեան ներքև վերցուցելով և չկարենալով մաքել անմիջական ելք մը, կը սկսին յուսահատ ըլլալ. Հայ սրտերուն կը սպառնայ տիրապետել վհատութիւն Հայութեան ապագային նկատմամբ. Հայ ազգի ոչնչանալ . . . ահա ահաւոր մտածումն . . .

ահա խնդիրն, որ արեան լճի մը կը վերածէ ամեն հայ սիրտ.

Սակայն կրնանք ունենալ այս մասին մի քիչ.

Կասկածանց տպաւորութիւնը, որ հրդեհից մէջ եւրոպական թիւնը ջանամք պահ մը իբրեւ թօթափել խորհրդական և ... դատապարտելի ... զննել սա մեծագոյն հարցն :

Հայութեան ... թիւնը մեզ կը ստիպէ որ ... է քաղաքագիտօրէն այն կործէք թէ կրնան իրենց հաշիւներուն զոհել և ոչնչացնել ազգ մ' որ իր քաղաքական գոյութիւնը նուիրագործած է իր պատմութեամբ, իր յատուկ քաղաքակրթութեամբ իր ազգային գրականութեամբ, բարգաւաճ լեզուով և Քրիստոնէական հաւատոյ համար իր տուժած մարտիրոսութեամբ :

Կրնամ խօսքով ասենք. Հայութիւնը իր պանծալի ազգ. Յատկութիւններէն կամ պատմական հանգամանքներէն բխող քաղաքական մեծ ուժի մը տէրն է :

Այս անվիճելի է :

Արդ՝ բնիկ ուժը կարող է քանդել անշուշտ ինչ որ ... թականէ, և առ երկու իրօք Թիւրքահայաստանի մէջ ինչ որ իր ազգեցութեան ներքև կարող էր իյնալ.

Սակայն բնիկ ուժէն վեր ... ազգի մը մէջ և այդ բարոյական ուժն է, որ Հայութեան հիմն է անսասան որուն չեն կարող հասնիլ սուր և սուսեր.

Ով որ Հայութիւնը բնաջինջ ընել կուզէ, պարտի յառաջ ջնջել նախապէս Հայ լեզուն եղծանել

Հայկական անցեալին յիշատակները, բռնում ի մէջ հրաշալի ք իմն Հայ գրականութիւնը, և խօսել հայ սրտերէ ու մտքերէ այն կենդանի յատկութիւններ, բնական ձիրքեր ու ընդունակութիւններ, որով հայն այսօր ինքզինք կարող ցոյց կուտայ ամեն ուրիշ քաղաքակիրթ ազգաց հետ կենակցելու և մրցելու ու գիտութեանց մէջ նոյն հետ ընթանալու և յառաջ դիմելու։

Եթէ այս անկարելի է, անկարելի է ուրեմն Հայութեան ջնջումն։

Հայոց հայրենիքը չէ՛ այն երկիրներէն, որք լոկ զինու զօրութեամբ գրաւուին, կը պահպանուին, այլ նուիրական կը պարունակեն տիրող տարրին համար։ Հայաստանն որրանն է հայութեան. նա թանգարանն մ՚է հայ ազգութեան, հայ քաղաքակրթութեան և հայ մարտիրոսութեան պաշտելի յիշատակաց. հայն միայն կարող չէ անգաճիլ ու զրկուիլ. անկարելի է Հայաստանը հայուն ձեռքէն խլել բնակեցնելով անդ օտարոտի ցեղեր, որք չեն կարող հաստատ արմատ ձգել այդ հողի վրայ և անկէ ստանալ բարոյական ոյժ և սնունդ։

Հայութիւնը իբր քրիստոնեայ ազգ՝ մի մասն կը կազմէ այնպիսի մի լայնածաւալ մարմնոյ, որ իր բարոյական բարձրութեամբ կոչուած է օր մը կրելու և եղբայրակցութեան կապով միացնելու աշխարհի բոլոր ազգերը. սակայն իբր անդամ Քրիստոնէութեան մարմնոյն՝ նա ունի մասնաւոր իւրայն գոյութիւն և պատմութիւն. և Հայոց եկեղեցին չէ՛ այն եկեղեցիներէն, որք իրենց կազմակերպութիւնը ստացած լինելով օտարէն, կրնան ձուլուիլ օտար եկեղեցիներու կլանող գրկաց մէջ. մեր եկեղեցին զուտ Հայկական հաստատութիւն մ՚է, որոյ կազմական օրէնք ազգային Սուրբ Հարց երկերումն նուիրագործեալ հայ նահատակաց արեամբ։ Հայ եկեղեցին, հայուն շարժուն հայրենիքն է, որ մինչև ամենուրեք իրեն կը յիշեցնէ իր նախահարց գործերն ու առաքինութիւնները։

Հայութեան սեփական, հայութեան հանճարին մի հարազատ արտադրութիւնն է հայկական լեզուն իր նշանագրերով, կենդանի վկայ հինաւուրց քաղաքակրթութեան մը, զոյգ ընդ նմին և ճոխ մատենագրութիւն մը, որ հին ժամանակ պատմական, բանաստեղծական, պերճախօս ականաւոր հեղինակներ արտադրած է և այսօր ալ հայութեան քաղաքականապէս ամենէն անկեալ մէկ ժամանակը, կը պարունակէ երկեր որք ամենէն քաղաքակիրթ ազգաց գրականութեան հետ կրնան մրցիլ։

Ո՛չ. ազգային այսքան մեծ յատկութեամբ եւ բարոյական ոյժերով օժտեալ ազգ մը չէ կարող ոչնչանալ, ինչպէս ջնջուած են շատ մը ազգեր, որոց գոյութիւն նիւթական ոյժի հետ կապուած կամ բարոյական ոչ այնքան հաստատուն հիմանց վրայ կառուցուած անցաւորական եղեր է դիմադրելու մեծ փոթորիկներու դէմ։

Հայաստանի վրայէն շատ փոթորիկներ եկեր անցեր, երկիրը քարուքանդ արեր են, սակայն Հայութիւնը իր անխախտելի գոյութեան արմատներէն վերստին բողբոջեր ու կազդուրուեր է։

Հայաստան տեսաւ Արշակայ արշաւանքը, Լէնկթիմուրի պատուհասը. Արաբները փճացան, Լէնկթիմուր անհետ կորսուեցաւ, իսկ Հայութիւնը կայ և պիտի մնայ։

Այս է պատմական ճշմարտութիւնը և այս պարտի լինել ամեն հայու հաւատքը։

Եթէ խորազննին մօտք դնենք իրերն, մեր ներկայ աղէտալի վիճակին գլխաւոր պատճառն պիտի գտնեմք նոյն իսկ հայութեան ցոյց տուած կենդանութեան անսպառ նշաններն, զորս մեր ազգութեան հակառակորդք մերել յուսալով ջնջելով ու անանկութեան վիճակի վերածելով հայերը հալածանօք, սակայն, կրկնակի սկսեցան ինչպէս վերը բացատրեցինք, ոչ միայն Հայու գոյութեան էական պայմաններն՝ որք բնիկ ուժին համար անմատչելի էին նոյնը մնացին, այլ և հալածանքն ու ազգային մեծ ողբերգութիւնը ցնցեցին ազգին ամեն մասերն որ ի սփիւռս աշխարհի, և բոլոր զարկ մը տուին ազգային ինքնաճանաչութեան ոգւոյն, զոր թշնամեաց նպատակն էր ջախջախել, սպաննել։

Դէպքերն ու լուրերն կը հաստատեն որ Հայութեան փոքրիկ այն մասերն իսկ, որք սակաւ ին տարի մը յառաջ անտարբեր կը կործուէին իրենց ազգային լեզուին մասին, վերջին ժամանակներ իրենց հայրենաբնակ եղբարց դէմ յարուցուած հալածանքներէն ցնցուելով ներշնչուեր են այնպիսի ազգային ինքնաճանաչութեան և համերաշխութեան ոգիէ մը՝ որ կը խոստանայ նոր կեանք և նոր ոյժեր ընծայել հայութեան։

Աշխարհի վրայ ամեն ինչ սահման մ՚ունի. բռնութեան սահմանն ալ իր՝ անկումն է. և որովհետև որքան բռնութիւնն ծաւալ առնէ, բնականաբար այնքան աւելի մօտեցած կըլլայ իր սահմանին ուստի, յուսալի է որ ալ մօտեցած է օրն՝ ուր մեր Թիւրքահայ եղբարց վրայ ծանրացող աղէտք դադրին՝ տեղի տալով խաղաղութեան բարիքներուն։

Այսու խորհրդածութեամբ՝ մեր ամեն ջանքեր պարտին այսուհետև ուղղուիլ իմի նպատակի, այն է՝ օգտուիլ այն նպաստաւոր հանգամանքներէն զորս թշնամիք մեզ անդիտաբար ընձեռեցին իրենց հակ-նպատակ հալածանքներով, և զօրացնել ազգային հաւաքական մի ոյժ, որ մասին պիտի գրեմք ուրիշ անգամ։

Յ. Յ.

Ն. ՎԵՀ. ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ՀԵՌԱԳԻՐ
Ի ՎԱՌՆԱ

Գերաշնորհ. Մկրտիչ Վարդապետ Տէրունեան՝ Պուլկար Բրանս մանաւանդ Պուլկարիա հանելով՝ Սիլիստրէ, Ռուսճուք և Շումլա քաղաքները այցելելէ յետոյ, ուր կառավարական շրջանակներէ յարգալից ընդունելութիւն և Հայ ժողովրդեան կողմէն ջերմ համակրութիւն վայելած է, նախընթաց ամսոյ 27 ին ժամանեց ի Վառնա, որ անհամբեր կը սպասէր Հայրապետական նուիրակին գալստեանն։

Ն. Գերապատուութիւն որ եկեղեցական առաքինութեան մը յատուկ անժխտելի ձիրքեր ի հանդէս կը բերէ, գիտէ իր սահուն և եռանդոտ քարոզներուն մէջ Աւետարանական բանին գերմնականութեան հետ ճարտարօրէն հաշտեցնել հայ ազգին այժմեան պէտքերուն բացատրութիւնները, յորդորելով ժողովուրդն իւր, ի միաբանութիւն և ի համերաշխութիւն, բուռ պատուէրի համայն հայոց սիրեցեալ Հայրիկին՝ այր հայրապետական անդրանիկ ազդեցիկներ ու օրհնութիւններն բազում բերանոյ ընդունելու մխիթարութիւնը կունենամք՝ այս ընդհանուր աղէտ օրերուն մէջ։

Մասնաւոր յիշատակութեան արժանի է որ Ն. Գերապատ. քաղաքական կարգութեան պէտքերն ու պատշաճի պահանջումներն ըմբռնելու յատկութիւնը ցոյց տուած է, տակաւին առաջին օրն եկեղեցւոյ մէջ աղօթք կատարելով վասն բարօրութեան ու երկարակեցութեան Պուլկարիոյ Իշխանին և իր մեծափառ Գերդաստանին և այս առթիւ հետևեալ հեռագիրն ուղղելով առ Նորին Արք. Բարձրութիւն։

«Նորին Արքայական Բարձրութեան Իշխանին Պուլկարիոյ ի Սօֆիա»

«Հրամանաւ Նորին Ս. Օծութեան «Վեհափառ Կաթողիկոսին ամենայն «Հայոց՝ կարգուած լինելով այցելու «հովիւ Եւրոպայի հայ գաղթականութեանց, և գտնուելով Ձեր Արքայական Բարձրութեան երկրին «մէջ, բաղդաւոր համարեցի իմ անձը՝ նոյն տարւոյ առթիւ շրջապատեալ իմ հօտէն՝ Ձեր ամենահաւատարիմ և անձնուէր հպատակներէն, այսօր ջերմագին աղօթքներ ուղղել առ Ամենակարողն »Աստուած՝ Ձեր Արքայական Բարձրութեան, Նորին Արք. Բարձրութեան Իշխանուհւոյն, Ն. Ա. Բ. »Պուլկարիոյ Գահաժառանգին և »բոլոր Իշխանական Գերդաստանին Թանկագին առողջութեան պահպանման համար։

» Բարեհաճեցէք, Տէր Իշխան, »ընդունիլ այս առթիւ իմ ջերմագին օրհնութեանց հաւաստին՝ «հանդերձ մաղթանօք Ձեր Արքայական Բարձրութեան և Ձեր »Մեծապանծ Գերդաստանին երջանկութեան և երկայնակեցութեան համար՝ ի փառս Պուլկարիոյ և ի բարօրութիւն Ձեր բազդաւոր հպատակաց։

Այցելու Հովիւ
Հայ Գաղթականութեան Եւրոպայի

(Ստորագրութիւն)
«Մկրտիչ Վարդապետ Տէրունեան»

Հարկ չկայ ըսելու թէ Ն. Գերապատուութիւն այս՝ հեռագրով բոլոր Պուլկարական Հայոց երախտագիտական և իշխանասէր զգացմանց ճշմարիտ թարգման կանգնած է Նորին Արքայական Բարձրութեան մօտ։

Հայոց Հայրիկին իրաւ իրենց պարտաճանաչ և գործունեայ եկեղեցականներ որքան հաղուագիւտ նոյնչափ յարգելի են, յարգելի են առաւել, երբ իբր առաքեալ Միաբանութեան, սիրոյ և համերաշխութեան կուգան քարոզելու այնպիսի ժամանակի մը, որ Հայ ժողովուրդը այնքան պէտք ունի այդ առաքինութիւնները իւրացնելու։

Յ. Յ.

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տփղիս Նոյ. 10

Տփղիսն իւր բոլոր գիւղորայակութեամբ հրոյ, որոյ և ոտքի է մատնուած։ Հոկտ. 20 էն 23, այս չորս օրերուն մէջ, Տփղիսի շրջակայ հայ գիւղերէն Արմաշան, շրջականերովը, Հասան օվա, Բինկեան, Ջիմարայ, Կոտմայ, Խուսնովիլ, Օտար Արմաթաղ, Բարզամ, որոնք դաժան և գազանաբարոյ հրոսակախմբերէ բոլորովին կողոպտուեցան, այրուեցան և բատ մեծի մասին մոխիր դարձան. որոց ունեցած ոչխար, կով, եզ, տան կարասիք, ուտեստ և ամեն ինչ աւարի գնացին. միայն Բինկեանի մէջ 10 հայ մեռեալներ և 50 ի չափ վիրաւորուածներկան. այն մեծ, հարուստ ու ճոխ գիւղին մէջ ջրի դուռ մը չեն թողուցած. նոյնպէս Արմաշան բազմաթիւ մեռեալներ ու վիրաւորեալներ ունեցած է. այդ օրերուն՝ Տփղիսն ալ պաշարման վիճակի մէջ էր և սոսկալի վտանգ մը կսպառնէր։

Վերջապէս Նոյեմ. 3 ի սեւ օրն հասաւ. առաւօտուն յարձակումէն առաջ Ղօչկերի Ալիշան պէյի որդին Մուստաֆա պէյն տեղեկալով գիւղօրէից ուսերու մը, իր գլուխն 300 մարդ ժողված Տփղիսին պաշտպանելու փութաց, և քաղաքին վրայ յարձակող Տըրքճանցի 500 ի չափ Սիւննի մուսիլմաններուն քաջաբար դիմադրեց. սակայն երբ շրջակայ թիւրքերէն և վայրագ քիւրտերէն բաղկացեալ հազարաւորաց հեծեալ զինեալ բանակն իր վրայ յառաջ խաղալ տեսաւ, և ի ներքուստ քաղաքացի թիւրքերն և երբ զինուելով աւազակաց բանակին հետ միացին ներկել Մուստաֆա պէյն, ու սպանեցաւ իրեններով եւ դաշուելյայտարարելով

թէ՛ ապատիլ ուզո՜ւմ իր եանէն գայ ։
Աշա այն ժամուն ո՛ւրց դժուարին յարձակումն բոլոր Հայ թաղերուն մէջ, ամէն անկիւն ողբ, ողբ պակ և կական. Նախատակաց մարմիններն արեան մէջ խեղդուած ․․․ կը ճզմուէին, ․․․ դան գխակներ իւրեանց սիրելեաց անունները որոտ ․․․ օգնութիւն կը խնդրէին, ․․․ վայր կայնչ այրն՝ իր ․․․ որդին ․․․ ինքզինքն ազատելու կը փութար մայրն՝ իր ծծմառ մանուկն ի գրկի ․․․ դուրս կու գար իր բոցակէզ տնէն, անտեղեակ բոլորովին իրե ․․․ և միւս ․․․ վիճակին մի քանի ժամու մէջ ամբողջ Տիվրիկի Հայ տներն կողոպտուած էին և ծխխըշան, Բերդամթաղ, Համամ Սուքնէ թաղերն Հրդեհու երկարուցերու մէջ կը ճարճատէին․ եկեղեցին, առաջնորդարանն և Հայերու որ ․․․ Հայ ճարտ ․․․ անկուծ և սրտովի ընդհանուր էր․ վերջապէս այդ սև օրն անցաւ․ ․․․ դրեթէ ամբողջ Տիվրիկցիք առանց տանի, առանց ըդդեստի և առանց պարէնի մ՝ այլն ազքատ և Հարուստ միևնոյն չքաւորութեան ենթարկուեցան, միայն 20 տնէ զատ մնացեալներն ամենն ալ մօրթըլու Հարկադրուեցան ։
Մեռնողներուն թիւն 300ն կանցնի, որոց մի քանիներուն անունը կ՚ըսեմ
„ որդիս Սուգիասեան մորթուած
ւիժ Մէնկբեան մեռեալ․
Յակոբ » »
Միքայէլ Զօլաքեան․ »
Յովհաննէս Պըճեան․ »
Սարգիս Գէքլիքեան․ »
Յարութիւն Զախարեան »
Արմն և Հրոս եղբրք »
Յակոբ և Պօղոս Զախվենց․ »ն
Քաղաքին Մարդարին, որդին՝ թուն
Գէորք Կազէլենց․ մեռեալ
Գրըքրենց պատուելին (բողոքական քարոզիչ) մեռեալ․
Խաչիկ Խաչերենց »
Կիրակոս Տարիկեան »
Զու Հ․լակեն (2) եղբարք»
Տօնապետ և Յիք ազգ․ք Յ լանճեանց
Սիման Բոլվենց մեռեալ
Վարդան Բըզքըձենց »
Գասպար Բըրիկենց »
և այլն և այլն և այլն »
(Ծանօթ) ՝ Ա․ս Ղօչ՝երի աշիրէթը Գ․զըլպաշ կոչուած աղանդին կը պատկանի․ որք Սիւնի միւսլիմաններն խիստ կ՚ատեն և Հայոց Հետ բարեկամաբար կապրին միշտ ։

ՀԱՅՍՏԱՆԱ ԽԱՆԷ

Օդոյ յանկարծ մալիժ օլուշը իւդըրէ՝ պունստան էվվել Ամէն․ Սըր ողան Պատրիարք Հայր Հէր Թարաֆա չըջարերակամ կեօնտէրիւպ Հայաստանըն ․․․ զարարը նէթիճէսինտէն ․․․ օլուբ մէ ․․․ ըննչ․ ․․․ Նիւզ Թումթ․ ․․․ մըլլէթ․ ․․․ ․․․ նէթիճէլերի թափսիյէ վէ նասիհաթ իթ միշտիր.
Շէհրիմիզտէ տախի պիր խանէ

դէֆթէրի աչըլմըշ օլուպ՝ Հէր սընէ էհալիտէն խանէ թօբլանմագ-տա ․․․ տէ գատար ճէմ օլունան մէբլաղըն (3600) խուշ պին ալթը եիւզ ֆրանքլիկ չէն ․․․ Ամէն․ Սըր ողան Պատրիարք Հայրը կէօնտէրիլտի ։
Քէղը վարժատան պիր մաքթամ պերի թէշքիլ օլունմաշ օլան ․․․ Մխիթարեան Նամ չիրքէթ ․․․ քէնտի ․․․ մէպանէսի ․․․ տէֆա (330) խուշիւզ օթուզ ֆրանք պիր մէպլաղ Ամէն․ Սըրբազան Պատրիարք կէօնտէրմիշտիր։
Իշիթտիկիմիզէ նազարէն՝ Տամբուլ ․․․ Ազգայինլէր տախի պիր խանէ տէֆթէրի քի չալէ (2000) ֆրանգա եագին թօբլամըշլար վէ Ամէն Սըրբազան Պատրիարքա կէօնտէրէճէքլէր իմիշ։
Տու ․․․ Անատօլ գըլթաքնասա պոլուման մըլլէթ․ ․․․ բաշընտա Հիւքմ խանէ գօրգունճ վէրիճի զարարլէթ վէ սէֆալէթ մէնզարէլէրի պու բատա նազըլ իթ մէքտէն ․․․ նազարլա միտքին օլաըզը գատար չապուգ խմատը լաբընտա նէթիճէյէ Հէր վէճհլէ հայ․ էթ ․․․ ըլէ Հեօրմէքտէյիզ պուի Հալինտէ պինլէրճէ պիչարէ մըլլէթ ․․․ սուզըն չիտտէթինտէն վէ աճլըգտան գըրըլըճագլարըըլ աչքեարտըր։
Պունլարը պիլիպտէ գայտըզ սաբանձագ պիր էրմէնի ֆէրտ պուլունամազ մը․ գանն էթմէյիզ օ Հալտէ խմաստ նէթիճէլիմ խմատտա․ պինլէրճէ նուֆուսէրմէք պազըլմագտա տըրլար։

ՋԷՅԹՈՒՆ

Ալընան խապէրլէրէ կէօրէ՝ Զէյթունլըլար պիր գաչ այ իչին իգթիզա խանէ մաՀիմաթըն վէ եէյէճէք թէտարիք էթմիշլէր տիր․ գաչ այլարըն եէյին թի թէտարիք իթ․․․ իւճլէչմիշտիր։ Զէյթունլըլարըն Հիւճում էտիլմէմէնքը գարագօլ մագ․ ․․․ տըր՝ գիրա պունլարըն էլտէ իթմէք խըթէտիլէրի պագը իթթիյալը վէրիլմէտիկճէ թէքրարըլաՀ եէմէկյէճէքլէրի անլաշըլմագտատըր ։
Սօն կիւնլէրտէ Զէյթուն ճիվարընտա Հայլար ․․․ տեօքիւլէ տէֆալէ վուրուշմուշլար տըր․ օլ ճիվարտա բէք չօգ գար եաղմըշ օլտուղընտան թիւրք ․․․ քերլէրինէ մաՀիմաթ թէտարիքի վէ Հիւճում իթմէք միւմքին օլամաշ տըր․
Հոլէպտէքի Նվրօպա գօնսօլլարը թէլկրաֆլա պիլտիրմիշլէր տիր քի Զէյթունտան խըչգընսալլարըն թէքլիֆլէրընտա էրմէնիլէր պիր տէրէճէ մէյլ կէօսթէրմէքտէ իմիշլէր։
Հէր թարաֆտան վիրուտ խաէն խապէրլէրտէն, ․․․ օլունուր քի՝ Պաշի Բոզուք Զէյթունլըլարըն իթմայի մուՀարէպէտէ 6000 քիշի թէլէֆ օլմ վէրիպ պիր թիւն պիրթինէ մազլուպ օլմուշլար։ Զէյթունլըլար իսէ մագֆերիյէթլէ Անտէրիմ գասապասընը վէ պա-

շըա ճիվար գասապալարը ֆէթՀ իթմիշլէր տիր ։
Քէզա թաստիգ օլունուր քի 23000 քիշի գաՀրաման էրմէնիլէր միւսէլլաՀ վէ միւնթազամ սուրէթտէ սէրպէսթիյէթ սանճագը ալթընտա գէճէ մի կիւնտիւզ օլտուգլարընտան եէնիտէն ․․․ քիւլլիյէն գամթի ․․․ օլարագ օրտուսու իլէ պէր պէր բէք սէֆիլ Հալտէ Մարաշա չէքիլմէկէ մէճպուր օլմուշ տըր ։

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻՍԼԷՐ

Թէլէկրաֆլարտան ալընան խապէրլէրէ կէօրէ ինկիլթէրա Նհալիսի լօրտ Ֆօլգըրինին թուՀմուշ օլտուղու բօլիթիգասան Հիտտէթլէ նախիկինտէն նաշի միւշարէլէհին ․ Թայմիսի ըմվօլվէր իլէ սարպ խարէք ․․․ ալթընտա չէյնէմիշտիր․
Ինկիլթէրա բառլամէնթօսը Ցանվար 01/22ատէ աչըլմըշ տըր․ պունտան՝ պաշտէ լօրտ Ֆօլգըրինին պիր մէքթիւպինէ վէ կազէթալարըն եազտըգլարընա պինաէն էրմէնիստանըն Հալի Հազըրը բառլամէնթօյա ․․․ միւՀիմ մէսէլէլէրինտէն պիրի օլաճագ տըր․ եանի անը Հալլ էթմէկ իչին ինկիլթէրա եա թիւրքիա իւզէրինէ միւտախէլէ չէտիտէ իճրա էտէճէքտիր վէ եախուտ Էրմէնիստան մէսէլէսինտէն պիւթիւն պիւթիւնէ էլ չէքէճէկ տիր․
Իշիտիլտիյինէ կէօրէ Խարբերդտէ գօչէրտէ ․․․ իթմիշ տիր։ Ֆագաթ պու գօչէրայա ինանմագ լազըմ մը տըր։ պիզ զանն իտէրիզ քի, 1894ատէ Սասուն գըրկընը էսնասընտա պէօյլէ սըրչարը չըգմամագ իչին գօլէրա պէՀանէսի իլէ թիւրքիանըն մուխապէրէյի գամ էթտիրտիյի կիպի, պու աէֆատէ այնը օյունը օյնամագտա օլմալը տըր։
Քէզա մէսմու իմիզ տիր քի Անատօլուն պագը եէրլէրինտէ քիւրտլէր թէքրարէն էրմէնիլէրի քըրմագ իչին Հազըրլանմագտա վէ նիւ գայիչալթա պուլունայորլար։

ՄԽԻԹԷՆԷՎՎԻՑԷ

Ամերիգանըն Նիւ-Եօրք չէՀրինտէ նէշր օլունմագտա օլան «Հայք» Հաֆթալըգ գազէթէսինտէն ․․․ կէօրէ օթուզը միւթէճավիզ տէվլէթլէրտէն թանըլմըշ վէ ․․․ էլչի իլէ թասթիգ օլունմըշ օլան ․ -Բըրմըգը խաչ» չիրքէթի քի ․․․ նարալարը թէտավի վէ մուՀաֆազա իթմէք մուգատտէս վազիֆէսինի տէրուՀտէ իթմիշ տիր՝ պու տէֆա Միւթէճաւյի Ամէրիգատա պուլունան չիւրքէթինին րէյիսէսի մատմուազէլ Գլարա Պարթըն պիզզաթ Հայաստանա կէօնտէրմէկ գարար վէրմիշտիր՝ Ալընան մալումաթա նազարէն միւզքիւր չիրքէթին աստալարը սէքիզ այ գատար Էրմէնիստանտա իֆայի խըտմէթ իտէճէքլէր տիր՝ վէ իգթիզա կէօրիւլէն պէշ միլիօն տօլարըն թէտարիքինէ չալըշաճագլարտըր ։
Ֆիլհագիգա նազարէն ինկիլթէրա Պըլավինգսըն սուլթան Համիտէ խիթաբէն եազտըղը պիր մէքթուպ եալլըզ Էրմէնիլէրին խիթաբէթլէրի վէ պալթալարընը անըն այիպ նամլարընա իՀալէ իթմիշտիր ։ վէ սէլամէթ նազարէն, սուլթան տախի ճէվաբըն պիլտիրմէկ իչին պու սօն վագթ,

աՀալիսի Էրմէնիլէրտէն գըյամէ խալգար գարարը ․․․ օլուգլարընտան Պըրլիկեա Հարբէթլէրինին ․․․ լարը մաՀսուս բէք եանըշ տըր․
Սուլթանըն Զար Հազրէթլէրինէ վէ զըրիպ ․․․ կէօնտէրտիյի օրուզը օգույանլարըմըզա մալում տըր․ սօն, տէֆա Միննայտան ալընան Հավատիսէ նազարէն Զար Հազրէթլէրի Արիֆի բաշա վասըթասը իլէ գապուլ իթտիյի մէքթուպէ քէնտի խաթթը տէսթի իլէ սուլթանա ճէվապ վէրէճէքտիր․
Նիւեօրքտան ալընան Հավատիսլէրէ նազարէն Միւթէճաւյի Ամէրիգա Հիւքիւմէթը գարարը գաթի վէրմիշտիր, Թիւրքիատա միւթէճաւրը օլան Ամէրիգա թապաալարըն գապուլլարընա պէտէլ ալթը եիւզ պին ֆրանգ թազմինաթըն սամանըտան խաթիսալը իչին Փիլիբէ ․․․ իթմէյէ․ վէ օլպապտա Աթլանթիկ ովկիանոսընտա պուլունան տօնանմալարը Ազմիրլէ միւթէվէճճիՀէն Հարէքէթ էտէճէք տիր․

Սամսոլ 5 յանվար
Թաստիգ օլունուր քի Ուաֆաստա Պիլէճիկտէ վէ սայիր մաՀալլէրտէ գարտաշլագ վուգու պուլմուշ Անատէպտէ Հէր նէ գատար ․․․ էօնիւ ալընմըշ իսէտէ թէլէֆիյատ 3000 Հէսապ օլունըյօր ։
վէ պու գարտաշլըգըն մէօթէլիյէտի մուվագգաթէն վալի պուլունան Պաշըր բաշայա Համլ օլունըյօր ։

Սամսոլ 5 յանվար
Պու եագըն Մակէդօնիատա վուգու պուլան իխթիլալտան տօլայը օրատա գօրգունճ բէտիֆ գապուլարըն տազըյմասընա էմիր չըգմըշ տըր ։

Սամսոլ 5 յանվար
Իւչ կիւն էվէլ Տիրապէքիրտէ պիր պէօյիւկ իխթիլալ վուգու պուլմուշտուր․ էՀալի քիլիսէլէրէ գաչըմըշ տըր ։
Ապտուլլահ բաշանըն վէ աղէքիլէ գօմանտանըն թուգմուշ օլտուղու գէօսթէրիլ սայէսինտէքիւրտլէր բէք չոգ ֆէնալըգ իտէմէմիշլէր տիր ։

Սամսոլտաքի միլլէթտաշլարըմըզ էրմէնիստանտա մագտուլիյէթէ վէ սէֆալէթէ տիւչար օլան գարտաշլարըմըզըն գըշ մըշ ․․․ վէ աճլըգտան պիր գաչ տանէ գէլէֆ օլունմամալարը իչին գայէթ խաՀիշլէ վէ գէլէչ իլէ իմտատ էտիշտիրմէկտէ տիրլէր․ օլ տէրէճէ քի բէք չոգ ․․․ վէ միլլէթ պէրվէր գատընլար վէ գըզլար քիլիսէլէրին օ սալլար ․․․ թօրլանըպ էլպիսէլէր տիքմէկտէ տիրլէր վէ ․․․ իւզ պօղչէյէլէրէ միւսաՀէլ վէ եէնի լիպասլար բագըրլընը եաթլըճագ գաՀրըմանտա տըրլար։
Սամսոլլու լարըն՝ պու չայանը գաՀսին Հալի տիւնեանըն Հէր պիր գարաֆընտա պուլունան միլլէթտաշլարըմըզա օրնագ օլունմալը տըր․ Հէր քէս քէնտի խանէսինի Ամէն․ Ս․ Պատրիարք Հայրա կիւն էվէլ էտիշտիրմէկէ գայրէթ իթմէլի տիր ։

ՄԱԶԻՅԷ ԱԹՖԸ ՆԱԶԱՐ

Զիրաէ ուսրն իթտիքեալից ահվալը վալթանաշլարըմըզըն Կավքրիի ույնա խաէտէ, օլպուպտէ երլերէճէք գատար մայի մալթը օլմայան զալթլարը տախի պիր իլտիհալ վերմէք ֆայտէտէն խալի օլմազ զանն իտերիզ։

Միւսէլման հալը հալըրը ինթաճ իտէն ահվալը մազիյէսինէ պիր նազար։

Աշիրէտլերըն պէրու Օսմանլըլարըն հիւքիւմէթ ալթընտա նիմ՝ տէրէճէ տաայիշլէ (եանի իքթինաիսինէ փէտաքեար պիր եսիր կիպի) եաշամագտա օլան էրմէնի միլլէթինին չուք մէտէնիյէթին էն պիյտէ թէրագգըիէթ պէմանընտա ալուչար օլտուղու ֆէլաքէթ ու զուլմէթին սէպէպլերինի արայալըմ։

Շու օնտօգուզընճը ասրըն գըսմը էվվէլինէ կէլինճէ տէկին Օսմանլը հիւքիւմաթը քէնտի թէպաասը պուլունան խըրըստիյանլարը պէք լիպանլէ էմանէթիւլլահ թայիր իտէրտի վէ պազէնտէ պունլարըն ուզէրինէ զուլմ իթմէյէ գալգըշան պէլալըը տախի սուրէթի չէրի օլարագ միւտաֆին օլուրտու գատար թէտիպ ու թէրպիյէ իտէրտի ։ Խուսուսի Ֆաթիհ Սուլթան Մէհմէտէն պէրու Սուլթան Մահմուտ Իքինճիյէ գատար Օսմանլը հիւքիւմտարլարըն պուգրիգ խանէլէրինտէ պէրմիշ օլուպ խըթտիյալար ապտիսինէ քիլիսէ մանտալը վէ մէքթէպլերինին էգներ ծրհեթ հուգուգուսլարը ահֆազալը վէ անլարըն խալքէրի վիւլիյէտն միլլէթին ընյինէ պըրագըրշալը։

Ֆագաթ Եունանըլըլարըն ըսեանը իլէ Եվրոպա հիւքիւմէթլէրինին խըրըստիյանլարը վիգ այէ նամընտա օսմանըլըլարա գարշը բուլլարա վէ ուլահլարա կէօսթէրտիկլէրի մուավէնէթ վէ սոնրա սըրպիա գարատաղ վէ պուլկարիա ալայլարըն սէլպէգտիյէ կի պապտա ուսուլ Հուքիւմէթինին շարդաքի խըրիսթիյանլարը գուրթարմաք պէհանէսի իլէ տէֆալթէ մուհարէպէյէ գալգըշուպ պաղը միլլէթլերի սէլպէսթ գըլմայա մուաֆագ օլապիլմիշ իսէտէ սայիր միլլէթլերին տէ պէտպախթլըղընա սէպէպ միւսատէ իլ օլմուշտըր։

Զիրա գըրըմ մուհարէպէսինտէն 1876 մուհարէպէսինէ գատար Անատոլուտա եաշամագտա օլան խըրըստիյան միլլէթլէր վագանտաշլարը պուլունան իսլամլարըն էվէլքի մինասիպէթի պոզուլմայուպ տաչմամ վէ խայինի տէվլէթ նազարը իլէ պագըլմագտա իտիլէր. չիւնքի Օսմանլը հիւքիւմաթը հէրնէ գատար Կիւլհանէ խաթթը վէ սայիր նիզամաթ մէճալուրէն վէրմիշտի իսէտէ օլ գատէր մուհարէպէ զորալընա վէ տէլէֆիյաթա քէնտի գապասը պուլունան խըրըստիյան միլլէթլէրին սէպէպինտէն տէչար օլմուշ ալմըլը իլէ պիր գարափտան վահշի քիւրտլերի էրմէնիլերէ գարշը թէշվիգ իտէր վէ տիկէր թարաֆ-

տան անատոլուն հէր քէօշէսինի հաշարի չէրքէզլէր իլէ տոլտուրուր վէ քէնտի մէմուրլարը վաստասըյլէ իւ՛նլարըն իճրայի զուլմ իթմէսինէ մուավէնէթ էտէրտի․ եալընըզ շու մագսատլա՝ «էրմէնիստան վիլայեթլերինտէ միլլէթին էքսէրիյէթինի մահվ էտէրէք մէմլէքէտին խրիստիյան էրմէնիլերին մուհաֆազասը նամը իլէտէ Եվրոպա վէ Ռուսիա իչին իլանը հարպ էտէմէյէ պիր սէպէպ օլմասըն»։

Ռուսիա իչին իլանը հարպ իտմէյէ պիր սէպէպ օլմասըն ․ ․ ․

Լաքին Թիւրքիւնէն էն ալտըրը պու ղարազքեարըթ եօլու վէ մագսատը միլլէթիմիզին ազիլ վէ տիղլոմատ գարտաշլարը թարաֆընտան անլաշըլըպ ու ֆարգ օլունտուղունտան․ միլլէթի Լիւանէյի զուրգասն (գըրտաշլարընտան) խըլաս իտէպիլմէք իչին Հոգելիյա Նէրսէս Պատրիարքըն սայու ղայրէթի իլէ Սան Ստէֆանօտա Ռուսիա վէ Թիւրքիա պէյնինտէ միւնագիտ օլան մուահէտէյէ էրմէնիստանըն խալասը նամընա ատիւէքի 16 նճը մատտէ իլավէ օլունտու։

Ֆ․ ալըյ ֆաղրը պէնտ

«Ռուսիա օրտուլարընըն զապթ էթմէ պուլունան Էրմէնիստան եէրլէրի Թիւրքիյա թէսլիմ օլունաճագ իսէտէ թէրքի հալինտէ իխթիլալ վուգու մէմուլ օլտուղունտան վէ պու խալէրէ ավլէթին մինասէպէթը հասընէսինի իխլալ իտէճէյինտէն, էրմէնիլերին սաքին օլտուգլարը վիլայէթլերտէ էհլերին իգթիզասընա կէօրէ իսլահաթ վէ թանզիմաթըն պիր աճէլէ իճրասը վէ անլարըն քիւրթլէր վէ չէրքէզլէտէն գարշը գէմինէ ալընմասը պապը ալի թաահհիւտ իտէր»։

Իշտէ պու մատտէ իլէ օսմանլը տէվլէթի Ռուսիանըն գէնտինի իլէ էրմէնիստան իչին պիր պէօյիւք պօրճ ալթընա կիրմիշ իտի իսէտէ տիկէր թարաֆտան էրմէնիլեր իչին աստվէթի ալթարաք պու պօրճունուն ճրասընտան գուրթուլմանըն պիր եօլունու արամագտա իտի։

Օ հէնկամտէ Եվրոպալըլարըն չարդ մէսէլեսինտէ Ռուսիանըն տիգգինինի չէքմէք քէնտիլերինճէ պիր ֆայտէի ալմ՝նազարը իլէ պատտըշլարըտան, Օսմանլը հիւքիւմաթը պու Ֆըրսաթտան ֆայտէմէնտ օլապիլմէք իչին Պէռլին գօնկրէսի ինա գատընտա Ինկիլթէրա իլէ խաֆիյէն ուղրաշըր. պու Էրմէնիստան խալասը հագգընտա Ռուսիայա գարշը տէրէօհտէ իտտիֆագ մէսալիհինէ պէտէլ գօնկրէյէ տախիլ օլան պիտուն Եվրոպալըլարը մէսէլ օլմագ եօլու իլէ խալասը իճրա իտմէքտիկին Ռուսիա աղերլերինին Էրզրում(?) չէքիլմէսինէ պիր գարիգ պուլտու․ Ֆագատ չու մուվաֆագիյէթ Ինկիլիզլին խաֆի մուավէնէթի վէ տիպլոմատըղը իլէ մէյտանա կէլտի․ Նաշըլքի պիրլէշիք Գըպրըզ ահտնամէ-

սինտէ տէքլիֆ իշ մէյտանա չըգ-տը իսէտէ հէր չէյ պիր միւշտի․ վէ պու իշտէ ազիլ օլըրտը Էրմէնիլէր, Ռուսիա վէ սայիր Եվրոպալըլարա իսլահաթ տօլտուրմա չազպըլմըշ օլտուգլարը փարտ իտտիլէր ։

Պէռլին Ահտնամէսինին (61)ինճի Մատտէսի

«Էրմէնիլէրին իգամէթ իտտիկի վիլայէթլէրտէ միւգթէզիյաթը մահալլիյէյէ կէօրէ իսլահաթ վէ թանզիմաթըն պիլա թէէխիր իճրասը վէ անլարըն Քիւրտլէր վէ Չէրքէզլէրէ գարշը գէմինէ ալընմասընը Պապը-Ալի թահհիւտ իտէր․ վէ օլպապտա իթթիխազ իտտիկի թէտապիրտէն տօլայը աշ պէ աշ իլ-ահատ վէ մալիւմաթ վէրէճէկ օլր տէվլէթլէրէ վէ պունլար իճրաաթա նէզարէթ իտէճէքլէր իտի»։

Իշտէ պու մատտէնին ահքեամընճա Թիւրքիա իլահաթա պաշլանմալը կիպի Եվրոպալըլար տախի նէզարէթ իթմէյէ պաշլատըլար․ Ֆագաթ նէ պիրի վէ նէ տիկէրի քէնտի պօրճունու իճրայա պուլունմայուպ, աքսի օլարագ Թիւրքիա Եվրոպալըլարըն վաղըֆ օլտուղ տագըգըյաթտան ֆըրսաթ պուլարագ զուլմ քիւրտլէրին վէ չէրքէզլէրին վագալարը էնդէ պիր պէղլէրին քիւրտլէրինէ պիր սաղլամ գուվվէթ (Համիտիյէ) ալայը թէշքիլ իթմէկէ պաշլատը, վէ չէրքէզլէրէ գազալար վէ րէսմի քազաքլարը վէ պաշ պուզուքլարը կէտիքէտ լըգ-տա պու թալէպսայիր աքսին աճէմիլերինին տէվլէթ կերէճէմ թուլիէ (ս․ն․գ․) վէ սիթէմ սէրպէսթինտէ չալըշմագտա պուլունտուլար վէ հէր կիւն հէր ազաթ իչին, էօլիւմ, սօյգուն եաղմա վէ սայիր ճինայէթլէր քիւրտլէր վէ թիւրքլէր թարաֆընտան իճրա օլունմասը հալէ, ֆագիր վէ մազլում էրմէնիլէրէ հէր պէօյլէ խըշնախըշ թօլմագտա վէ պու մահզալլարըն խուզերինէ եանայի վահշի պէկլէր իճրա օլունմագտա օլտուղու հէր տալիտ կաղէթալարտան մաալիւմ գօնսոլօսլարըն րափօրթլարը իլէ պիթիւն քիւղարիյէթ թէվէքքիւլէր օգույուպ իշիտմէքտէ իտիլէր․ Ֆագաթ քիմսէ վագիֆ տէյիլ․ չիւնքի Եվրոպա տէվլէթլէրին պէայինի ահտնամէսինին 61ինճի մատտէսի իմզա իթմէկլէրի ինսանիյէթ վազիֆէսինի իճրա իթմէք մագսատի իլէ օլմայուպ իլա ըուսիայն անատոլու քիրմէսինի մէնէ իթմէք մագսատը տոլայը իտի․ էվէթ մէտէնի, ինսանիյէթփէրվէր վէ ատալէթլիմա խըրիստիյան Եվրոպալըլար, պու խասթալըղըն էալընըզ լիսանը վէ նամէն նիքէայ (տիմա՛) կիպի Ասիապլէրինտէ տօլայու տայիմէն իսէ մէտէնիյէթ, ինսանիյէթ, ատալէթ վէ մէգհէպի ֆիւլլիյէն պէր թարաֆ իտուպ եալընըզ էնտէսէ իլահիյէսինէ սէճտէ գըլմագտատըլար․ օլ տէրէճէ քի, էն ազի պիր չօխասըն քէնտի իմլասընըն հաքիյէթինի

տանըլմաք իթթիֆագի տատար պաշի ալը մազլում տէվլէթին ահնամէսինին հարիյէթի օլմայուպ պարպար պիր հիւքիւմէթին օյատըրը ալընտա չինէնմէքտէ պուլունան կէօրոսլերին հալէտ տախի մագսատ օլունտուլար․

Նիհայէթ 1894 տէ Սասունըն թէհչէտլի գըրկընը տիւնեանըն տէօրտ թարաֆընտա աքսի նիտա պուլուպտէ հէր միլլէթի սարսըլտըսընա Լօնտրատա Բօղպէրի Գապինէսի իսլիվիլ էհալիսինին իճպարընտան նաշի Ռուսիա վէ Ֆրանսա հիւքիւմէթլարը իլէ պիրլիկտէ փատ իչին թահգիգաթընա միւպաշէրէթ էտմէ Օսմանլը հիւքիւմէթինին հագիգաթէն էրմէնիլերի մահվ իթմէկ նիյէթինտէ պուլունտուղու կէօզլէրի իլէ կէօրտիկլէրինտէն Մայիս 11 թարիխլի նօթա իլէ պիր իսլահաթ (Մէմօրանտում) թէքլիֆ վէրտիլէր․ պու թէքլիֆ հէր նէ գատար միւգթէզիաթը մահալլիյէյէ կիւրէ քիֆաէթ իտէճէք իսէտէ, անը թիւրքէ գապուլ իտտիրէճէք գատար սէպատլարը օլմադըղընտան․ սուլթան միւրէքքէպ պուլունամատըղընտան նաշի Սուլթան մէզգիւր թէքլիֆի էրմէնիլերէ ամման պիր գըրըմ վէրմէք իչին քէնտի պըլանընը հազըրլամայա վէ նիհայէթ էրզինճան սանճաղընտա վէ սայիր մահալլէրտէ պիր գարարտան կըրկընա վէ սօյգունա պաշլատը, տիկէր թարաֆտան տախի թէշէհհիւտ մէյտանէ հէտ իշիմէքտէ օլտուղուն, անտէ չըգլարագ գալմըշ էհալինին տիւչար օլտուղը գըլըճլարը կէսիլիպ աղլամէտէ (մէօ՛տ ագէ) գուրպան իտիլէր իլէ իթթիֆագ օլարագ Պապը Ալիյէ պիր մահզար գատարթմիշտիր գըրարը(Սեպտեմբեր 18 նտէ) Ֆագաթ Համիտիյէ հիւքիւմէթի էվէլտէն հազըրլամըշ օլտուղու պլանը ուզէրինէ տէֆալէտին էօնիւնի ալմագ իչին էհալինին ըրզը վէ գանլարընը նազար ալտըրտը ալըճագ նէրէտէ գատար իմ օլունան մահզարը գարշը իթմէյիւփ ագրէպլէրին սիւնկիւլէրի վէ ֆանատիք սօֆթալարըն սոփալարը հազըրլանմըշլարտը գատիլլէրին եագարագլարը իլէ 5-600 էրմէնիլէրին ալէնէն գատլ ու գարէթ իթտիլէր․ Սամսունտա օլ թէհչէտլի ալըղ հալըն իչէրիսէ տախի սիրայէթ իթտիճէ հէրքէսճէ չի պէսիգ կէօրիւնմէկտէ իտէն վէ պու էրմէնիլերի գըրմագ էմրին տօղրուտան տօղրը Եըլտըզտան նէշէթ իտէր չօգ թէլկրաֆլար խալք օլունմուշ իտի քէն Եվրոպա էլչիլերի տախի տէֆասիլէ վագըֆ սուգ տանըլտը պազմաքտա իտիլէր․ Նիհայէթ պիւթիւն Անատոլու աքշէ վէ գան տէրեասընա թալվիլ իլէ 100 000 էրմէնի գաթլ ու ճէհր օլունուպ եարըմ միլիօնտէ աճ վէ չըպլագ գըրըլարագ գալըր թըլընտա էճէլ պէկլէյինէ տիւչար օլունմագտալար․ իշտէ պու օլտու Եվրոպանըն եարտըմը վէ իսլահաթըն իճրասը։

Պատասխանատու Թ․ Փափազեան

Печатница „Взаимность“ — Варна.